List za koristi delavskega ljudstva. Delavci so opravičeni do vsega kar producirajo.

This paper is devoted to the interests of the working class. Workers are entitled to all what they produce.

PROLETAREC

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 2146 Blue Island Ave.

"Delavci vseh dežela, združite se".

PAZITE!

na številko v oklepajuki se nahaja poleg vašega naslova, prilepljenega spodaj al: na ovitku. Ako je številka (145) tedaj vam s prihodnjo številko našega lista poteče naročnina. Prosimo ponovite jo takoj.

Dne 19. junija bo govoril na social. pikniku v Riverview parku sodrug Emil Seidel, župan mesta Milwaukee, Wis.

Štev. (No.) 144. **Chicago, Ill., 14. junija (June), 1910.** **Leto (Vol.) V.**

Splošen pregled.

— **Vodje hladnih** shramb (ledenic) so pričeli zopet s staro igro, pričeli so hraniti ogromno zalogo jajec, da bi tem ložje v bližnji prihodnjosti posegli globogo v žepe ameriškega ljudstva. Do sedaj imajo v zalogi 1,000,000 zabojev in v vsakem zaboju je 30 tucatov jajc. Iz tega sledi, da bo v šestih mesecih nad 396 milijonov starih jajec v zalogi katere bodo prodali ljudstvu za trikrat višjo ceno nad vrednostjo.

To je kapitalističen gospodarski zistem.

— Sodniki najvišjega zveznega sodišča so pokopali višjega sodnika Peckhama iz Albany-a, N. Y. Ta pogreb je stal $1448.94. Državni avditor je protestiral proti tej svoti, državni nadzornik jo je pa nakazal za izplačilo. Zakaj ne?

Saj prihaja denar iz ljudskih žepov, ljudstvo je pa zadovoljno, če dobi prostor za večni počitek na mirodvoru siromakov in ubožcev. Ljudstvo se noče brigati za svoj dobrobit, marveč se raduje, če se višjim sodnikom godi dobro in se jih časti še po njih smrti.

• • •

— **Socialistična** mestna uprava v Milwaukee je v kratki dobi petih tednov že zvršila mnogo reform v splošno ljudsko korist, s katerimi se ljudstvo strinja povsem.

Sodr. in župan Seidl je odprl mestno delavnico za monterska dela pri vodovodnih napravah.

Do sedaj so vodovodna monterska dela zvrševali mojstri, ki so s prejšno kapitalistično mestno upravo igrali pod enim klobukom in z nesramnimi cenami drli meščane Zdaj se lahko vsak meščan obrne na mestno upravo in za delo plača najnižjo ceno.

Mestni advokat je imenoval več pomočnikov, ki dajejo siromakom brezplačne nasvete v vseh pravnih zadevah.

Tudi mestna tvornica za izdelovanje ledu je postala meso in kri.

S temi majhnimi reformami so socialisti dokazali, da jim je blagor ljudstva na srcu, da ne nosijo preosnov v volilni borbi le na jeziku, temveč, da gredo, takoj na delo, kjer imajo večino.

To je še le začetek. Koncem leta bomo lahko poročali o temelitejših preosnovah, ki bodo kapitalistom v škodo, ljudstvu pa v dobro.

• • •

— **Zvezna vlada** bo že radi sramote morala pomagati ruskim delavcem, katere so iz Sibirije importirali lastniki sladkornih nasadov na otočje Havaj, in s katerimi postopajo tam, kot z navadnjimi sužnji. Škandal je za ameriško republiko tako ogromen, da so merodajni faktorji v Washingtonu prisiljeni geniti se.

Mi smo o tej zadevi že pisali, ko so zvabili ruske delavce z goljufivimi in sleparskimi obljubami na otočje.

Lastniki nasadov na otočju so z importiranimi Rusi res ravnali kot s sužnji, dokler se niso ruski delavci uprli.

Lastniki nasadov so poslali svoje agente leta 1909 v Sibirijo, ker so se jim uprli japonski delavci. Agentje so siromašnim naselnikom obljubili luno z neba. Otočje so slikali za raj. Rekli so: "Vsak delavec bo imel s pohištvom opremljeno hišo, prosto kurjavo, en aker zemlje in 40—50 dolarjev plače na mesec. Ženske bodo dobivale $30 do $35 možki pa lahko z delom od kosa zaslužijo $85 mesečno. Nadalje so obljubili brezplačno zdravniško pomoč, polovico plače za slučaj bolezni, proste šole in prosto pot.

Vsled teh obljub so Rusi prodali svoja posestva v Sibiriji in odšli na otočje. Tu so našli mesto hiš slabe in napol podrte lesene barake, možki so zaslužili $22, in ženske pa $12 mesečno. Vse te potrebščine so pa morali kupovati naselniki v prodajalni lastnikov nasadov. Plačevati so morali tako visoke in pretirane cene, da so se zadolžili.

Ogoljufani naselniki so trpeli mesece in mesece. Pritožili so se pri Poneiju in Pilatu. A povsod zaman. Delegacijo, ki se je šla pritožit in iskat zavetja h ruskemu konzulu v San Francisco, so jih vrgli v 3 do 6 mesečno ječo, ko se je vrnila na otočje. Ko so drugi ruski naselniki zahtevali pojasnila, zakaj so vrgli njih voditelje v ječo, pa je policija naskočila brutalno možke, ženske in otroke.

Vse to se je zvršilo v ameriški republiki, v deželi svobode. Hujše se tem ruskim proletarcem ni godilo tudi v sveti Rusiji. Ob povratku v Rusijo bodo berači. In za to se imajo zahvaliti ameriški svobodi.

• • •

— **Da plačujemo** pretirane cene za izdelke, dokezuje izjava Charles H. Jones-a, predsednika "Commonwealth Shoe Leather Co." katero je dal komisiji mesta Boston.

Čevlje, za katere plačamo v prodajalni $4.50, oddaja tvornica za $2.60 trgovcem. Surovina stane 80 ct., delavska plača 60 ct., drugi troški 20 ct., čisti dobiček tvornice 50 ct. in 50 ct. za obrabo strojev.

Ako od te svote odštejemo še dobiček fabrikanta, tedaj zaključimo, da par dobrih čevljev stane le $2.10. Če od te svote še odštejemo dobiček tvorničarja za usnje, potem vidimo, da par najboljših čevljev ne stane niti $2.

Tako je v današnji kapitalistični človeški družbi, ker so produktivna sredstva, zemlja zemeljski zakladi, železnice, lastnina posameznih ljudi.

• • •

— **Če bi dandanes** živel naš najstarejši prijatelj in napol sodrug Krist, ki je po prizadevanju duhovnikov, pismarjev, pismoukov in farizejev umrl na križu — na Golgati, bi zopet vzel bič v roke in pretepel marsikaterega delavca v vinogradu Gospodovem. Pred kratkim je umrl Volafka, titularni škof v Velikem Varaždinu na Ogrskem in zapustil toliko dolgov, kot so v navadi le pri "spufanih štaboficirjih." Škof je dolgoval tudi večjo svoto stolnemu kapitelju. Škof je poleg dolgov zapustil tudi več zlatih križcev, dragocenih monštrance, z biseri posutih pastirskih palic, finih mašnih oblek. Stolni kapitelj, ki ljubi denar, je pa dal zapleniti vse te svete reči in prodati jih na javni dražbi po znani metodi: kdo da več.

Velevaraždinski stolni kapitelj je eden najbogatejših kapiteljev na Ogrskem. Gospodje kanoniki se vtapljajo v denarju. In tej "sveti" gospodi še na misel ni prišlo, da bi obdržali cerkvene reči umrlega škofa za pokritje dolgov. Moštrance, kelhe in mašne obleke bodo prodali, pieteta naj se gre pa solit. To je logika teh gospodov.

In ta gospoda trdi, da ni materialistična?

• • •

— **Zdaj živimo** v letnem času, v katerem bi morala pasti cena za sirovo maslo. Ali vprav narobe je. Trust za sirovo maslo v Elginu je v prepiru z mesarskimi kralji. Ljudstvo, kot tretje pri tem prepiru, se pa ne bo smejalo.

V tem prepiru se gre, kdo bo gospodar, na trgu za sirovo maslo. Mesarski trust je preje pri trgovcih v Elginu kupil maslo, kolikor ga je mogel hraniti v hladnih shrambah. Letos pa hoče mesarski trust prihraniti pol centa pri funtu. Pričel je kupovati na odprtem trgu. To je pa razburilo trgovce v Elginu, ker jim mesarski trust hoče pokvariti "kšeft". V sveti jezi so sklenili, da bodo maslo podražili na 50 ct. funt.

Trust za maslo v Elginu obstoji iz peščice trgovcev. Vsaki dan v tednu zborujejo v zaprti sobi v Chicagi. Pogovarjajo se kake pol ure, potem pa pride eden oderuških gospodov iz sobe in pove ceno za sirovo maslo, katero takoj brzojavno sporočijo v svet.

Kedar pa ta gospoda potrebuje denar, pokupi sirovo maslo, ga hrani v hladnih shrambah in tako ustvari umetnim potom, da je več kupcev kot blaga. Cena gre kviško. Kedar je cena visoka, takrat pa gospoda proda svojo zalogo.

Vsakdo lahko razume sedaj, da se gospoda jezi, ker ji je mesarski trust pričel kaliti vodo.

Ljudstvo pa mirno trpi in plačuje pretirane cene dasiravno bi lahko tem "švindlu" naredilo konec.

• • •

— **O pretresljivem** dogodku, katerega je doživel Edwin Gould jun. sinček milijonarja, so te dni poročali kapitalistični časniki z ginljivimi besedami. Sin bogate postopaške rodovine, ki se ima za svoje bogastvo zahvaliti delavcem, je v vzgojevalnem domu dobil domotožje. Pobegnil je iz zavoda in se klatil lačen po svetu, dokler ni prišel v bližino New Yorka. Mi vemo, da sinček milijonarja ni bil navajen kaj takega. Vseeno je pa to dobra šola za njega, bo vsaj vedel, kako živijo otroci siromašnih starišev. Seve, bo mladi Gould, zdaj zopet imel vsega zadosti.

V mestu New Yorku, v kterem živi Gouldova obitelj je sedaj razstava domačega dela. Na tej razstavi je tudi škatljica cevk za cigarete. Listič ki je pritisnen na škatljico pa pove na kratko, da te cevke izdelujejo mati z dvema otrokoma v starosti od sedem do deset let. Za tisoč cevk dobi 10 centov. Tekom enega dne jih pa trojica ne more zgotoviti več kot 1500. Vsakdo lahko razume v kakšnem bednem položaju živijo otroci siromašnih starišev.

Kaj je v primeri s to bedo dogodek mladega Goulda?

Nič!

• • •

— **Pogreb za kralja** Edvarda je stal poldrugi milijon dolarjev, katerega bo treba plačati iz javnih sredstev.

Za pogreb mrtvega kralja poldrugi milijon dolarjev. Naobratno pa strada na stotisoče ljudi na Angleškem. Tako skrbi kapitalistična država za svoje otroke — državljane. Kraljem krasne pogrebe — ljudstvu pa glad.

Še enkrat povemo odprto, da je večja zguba za človeško družbo, če umrje en navaden delavec, kot če poginejo vsi kralji, cesarji in druga slična svojat modre krvi in dolgih imen.

• • •

— **Iz Rige poročajo** brzojavno, da car batjuška še ni sit človeške krvi. Pred vojnim sodiščem bo pričela obravnava proti francoburškemu centrumu. Obtoženih je 227 oseb. Dolžijo jih, da so bili člani revolucionarne milice, ki je kot vojaško izvežbana četa napadala ruske čete.

30 članov te družbe je bilo pri kazenski ekspediciji vstreljenih, 11 jih je že vojaško sodišče obsodilo na vešala, zdaj pa pride pred sodišče še zadnjih 227 oseb.

Nadalje poročajo iz Petrograda, da so tam 29 moških obsodili na vislice v starosti od 18 do 25 let, 8 žensk pa v dosmrtno ječo, ker so tvorili razbojiško četo, ki je leta 1907 strahovala okolico Petrograda.

Ker v Rusiji nimajo smrtne kazni za navadne hudodelce, marveč le za politične, je opravičen sum, da so osebe, katere je ruska vlada proglasila za razbojnike, revolucionarji.

Naše skromno mnenje je, da je največje razbojnike v Rusiji dandanes iskati med ljudmi ki vladajo Rusijo.

• • •

— **Zvezni senat** se noče prenagliti in takoj pričeti s preiskavo umazane afere Lorimer, ki se je zgodila v Ilinoiški državni zbornici in o kteri smo že poročali. To vest, da se gospodi v senatu ne mudi s preiskavo, so prinesli kapitalistični časniki.

Gospodje v senatu se menda ne zavedajo, da kompromitirajo samih sebe, ako tedaj ne uvedejo preiskave. Senatorjem se dozdeva škandal o podkupnini premalenkosten. Kdo vé, če ne sedi v senatu še nekaj Lorimerov?

Po ljudstvu zvoljenih senatorjev nimamo sploh danes v ameriški republiki. Po ljudstvu izvoljene senatorje bodemo imeli še le tedaj, kedar bodo delavci dali obema kapitalističnima strankama (demokratični in republikanski) že zdavnej zasluženo brco.

Danes so kapitalistične politične skupine v Ameriki skozinskoz korumpirane in moralno gnile. In radi tega se ljudem Lorimereve vrste ni treba nič bati.

Če bi gospoda v senatu imela le iskrico politične dostojnosti, bi že zdavnej prisilila Lorimera odložiti mandat.

Povsod drugod, v vsaki civilizirani državi mi moral Lorimer takoj odložiti svoj mandat, če tudi ne bi vedel za podkupnino.

Seve, v Ameriki je drugače, dokler so in bodo kpitalisti na krmilu.

• • •

— **Bum, bum, bum!** Tako vdarjajo na boben in pripovedujejo, da bodo v New Yersey-u sodniskim potom razpustili mesarski trust, da bi ameriškemu ljudstvu nasuli peska v oči, ki je pričelo godrnjati na glas proti grabežkim trustom. Ondotni državni pravdnik bo menda razvezal gorgiški vozel.

Ha, ha, ha! Kdo verjame to vest. Trust za olje so raspustili že trikrat ali štirikrat. In danes? No, danes še obstoji trust za olje, kot je bil, ko se je rodil. Razlika je le ta da ima danes večje premoženje, kot ga je imel ob svojem rojstvu.

Ako sodišče ne razpusti trust, bodo gospodje Armour in drugi mesarski kralji, takoj našli drugo pot za združitev.

Trustom se pride do živega le s socializiranjem človeške družbe.

Delavci, ako ste proti trustom, tedaj glasujte za socialistične kandidate povsod in pri vseh volitvah in trustjanske slave bo konec.

• • •

— **Trust za les** je tudi na dnevnem redu. Lovi ga zvezna vlada. Po Shermanovem protitrustjanskem zakonu hoče zabraniti poljubno draženje lesa. Preiskava se vrši proti trustu za les kterega so leta 1898 ustanovili z glavnico $20.000 in katerega tvorijo tri največje lesne tvrdke z zapada.

Ta trust je neomejen gospodar na lesnem trgu. K draginji živil je oskrbel lesni trust še draginjo lesa. Posebno stavbinski les je drag.

Vzlic napovedani gonji proti lesnemu trustu ostanemo pesimisti. Mi imamo kapitalistično vlado. In dokler bomo imeli kapitalistično vlado, se kapitalistom ni treba bati, da jim pojde za kožo. Saj do danes še nismo doživeli, da bi vrana vrani izkljuvala oči.

• • •

— **Avstrija tudi boleha** za boleznijo ki se pojavlja povsod, kjer mora država čuvati interese kapitalistov. Avstrija hoče biti velesila. To je sad anektacije Bosne in Hercogovine, ki je zopet oživila na zgodovinskem gnojišču trohneli habsburški imperalizem.

Avstrija se hoče uvrstiti med tiste države, ki lastujejo največje bojne ladije oklopnjače (dreadnoughts). Po poročilih iz črnorumene monarhije je spoznati, da je tam zdaj skupna državna misel v modi. Kapitalistične stranke (liberalne in klerikalne) vseh tam živečih narodov kar tekmujejo med seboj, katera bo več dovolila za oborožbe na suhem in na morju. Zdaj gradijo dve oklopnjači, Seve na "puf", ker je Avstrija zadolžena skozinskoz.

Slovenski delavci, ki delate v Ameriki in pošiljate svoj denar v staro domovino, da bi rešili svoja mala zadolžena posestva, veste sedaj zakaj tam plačujete visoke davke. Krščenim in nekrščenim kapitalistom, ki so državi posodili denar, je treba plačevati obresti.

Delavci, ki živite tukaj in s trdim delom služite vsakdanji kruh, priskrbite si rajši državljansko pravico v Ameriki. Majhna zadolžena posestva prodajte in si kupite zemljišče tukaj. Mesto, da svojcem pošiljate denar na Slovensko, jim kupite vozne listke za v Ameriko. Otroci vam bodo hvaležni, ker imajo tukaj desetkrat ugodnejšo priliko izobraziti se, kot pa v kakšni vaški šoli.

Koliko iz med vas je potovalo že dvakrat in trikrat čez lužo. Vračali ste se, ker vam ni bilo živeti v domovini. Ko so vam davki in škrici požrli vaše prihranke, katere ste zaslužili s trdim delom, ste se zopet vrnili v Ameriko. Tej igri naredite konec in postanite ameriški državljani, ker drugače niste ne krop ne voda.

• • •

— **Danes** se kronajo le po božji milosti izvoljenih knezov. Tako čast prirejajo versko blazni ljudje tudi mrtvim podobam.

V Čentohavu na Rusko Poljskem so kronali podobo matere božje. Papež je materi božji poslal novo krono vredno stotisoč frankov, ker so ji lansko leto v oktobru neznani tatovi ukradli prejšno. Pri svečanju krone je bilo na tisoče romarjev navzočih. O materi božji v Čentohavu pripovedujejo pobožni ljudje, da je zvršila brez števila čudežev.

Med številnimi romarji, ki so prišli prodajat zijala pa najbrž ni bilo nobenega, ki bi logično mislil: Če je podoba matere božje čudodelna, zakaj ne pové, kdo ji je ukradel krono? S tem bi bila sv. očetu prihranila nepotrebne stroške, lumpa, ki se je drznil zvršiti svetoskrunstvo, bi pa izročila roki pravice.

Ali romarji le verjejo, za nje, mislijo drugi, ki žive o njih veri.

— **Ameriški kapitalisti** se med vsemi kapitalisti na svetu poslužujejo najbolj nizkih in umazanih sredstev v boju zoper delavce.

V Lead S. D. je lopovska druhal katero so brez dvomno najeli kapitalisti, vdrla s silo v prostore časnika "Black Hills Daily Register" z namenom, da bi zrušila vse stroje. Ta vandalski čin je pa provzročil okoli $800 škode. Vandalska druhal je hotela uničiti vse stroje, da bi onemogočila izdajanje časnika, ki brani neustrašeno pravice in zahteve delavcev, posebno pa rudarjev, katere je izprla Homestacke družba. Večino delnic te družbe lastuje Hearstova obitelj. Ali ta podel čin ni vzpel popolnoma, ker je surova druhal prezrla tiskarski stroj v drugi sobi.

Nekateri ameriški kapitalisti so res tako nizkotni, da bolj nizkotnih ljudi ni dobiti na svetu.

Vzemimo nasprotno! Unijski delavci bi n. pr. razbili stroje v tiskarni kakšnega kapitalističnega časnika. Vsi kapitalistični časniki bi zahtevali složno, da morajo odborniki unije takoj v ječo radi zarote.

Ker je pa "Black Hills Daily Register" branil pogumno pravice organiziranih rudarjev, se pa noben kapitalističen pisač ne zmeni za ta vandalski čin.

— —

Poročilo se glasi, da Zedinjene države potrosijo vsako leto čez sedem milionov dolarjev samo za vzdrževanje detektivov. Zopet je nov dokaz kako pošten in pravičen je sedanji kapitalistični sistem.

DELEGATJE ZA PRVI JUGOSLOVANSKI KONGRES V CHICAGI.

Slov. soc. klub št. 1. v Chicagi, Ill.: Sodr. Mike Kulovec in Frank Petrič.

Slov. soc. klub štv. 2. La Salle, Ill. sodr J. Bratkovič.

Slov. soc. klub št. 3 Conemaugh, Pa., sodr. Frank Podboj.

Slov. soc. klub št. 4. Glencoe, Ohio sodr. Nace Žlemberger.

Slov. soc. klub št. 9 "Proletarka" v Chicagi, sodra. Helena Zavertnik.

Jugosl. soc. udruženje Allegheny, Pa., sodruga Tomo Bešenič in Blaž Žikič.

Jugosl. soc. žensko udreženje v Chicagi sodruginji Katarina Strahota in M. Horvat.

Tajnike slov. soc. klubov prosim, da mi nemudoma naznanijo imena delegatov, da jih objavim v "Proletarcu."

Vsak delegat naj mi sporoči, s katerim vlakom se bo pripeljal v Chicago, da ga bo kteri čikaških sodrugov pričakoval na železniškem peronu.

Upoštevajte to in zvršite!

John Petrič,
tajnik slov. soc. zveze.

Nota: Naslov glavnega tajnika slov. soc. zveze se glasi: John Petrič 1638 W. 22. St. Chicago, Ill.

POZOR!

Sodrug Frank Petrič potuje za Proletarca po državi Minnesota in Wisconsin. Opravičen je do vseh poslov, ki spadajo v področje Proletarca, kot pobiranje naročnine, prodajo knjig in pogajanje za oglase. Priporočamo ga sodrugom, da ga podpirajo pri težavnem poslu.

Vsem vdeležencem

splošnega socialističnega piknika, ki se bo vršil dne 19. junija v Riverview parku v splošno korist soc. časopisja, priporočamo, da prinesejo lunch (prigrizek) seboj. **ODBOR.**

Vsak slov. delavec v Chicagi, ki je proti kapitalistični sužnosti pojde dne 19. junija na piknik v Riverview park.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in izdajatelj:
Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

Naročnina: Za Ameriko $1.50 za celo leto, 75c za pol leta. Za Evropo $2 za celo leto, $1 za pol leta.

Oglasi po dogovoru. Pri spremembi bivališča je poleg novega naznaniti tudi STARI naslov.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by
South Slavic Workmen's Publishing Company
Chicago, Illinois.

Glasilo Slovenske socialistične organizacije v Ameriki.

Frank Podlipec, President;
John Petrich, Secretary;
Frank Janežič, Treasurer.

SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada, $1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries $2 a year, $1 for half year.
ADVERTISING RATES on agreement.

NASLOV (ADDRESS):
"PROLETAREC"
2146 Blue Island ave. Chicago, Ill.

31

Unijskim delavcem.

(Konec.)

Neunijskim delavcem.

Resnica, pribita resnica je, da mnogo ljudi zaničuje neunijske delavce in da so tega zaničevanja po največ krivi neunijski delavci.

V ameriški republiki imamo stotisoče neunijskih delavcev. In med njimi je morda nekaj tisoč značajnažev.

Neunijski delavci ne pristopijo v unijo:

Ker so med njimi ignoranti.

Ker so med njimi strahopetci.

Nekateri so trmoglavci.

Drugi radi verskega "prepričanja."

Zopet drugi se lovijo za popularnost.

Pri nekaterih odločujejo politični obziri.

Drugi se zopet bojijo poduka.

In med njimi so tudi duševne propalice.

Zadnji, katerih je največ, se pa bojijo delodajalcev, ker delodajalci ne priznajo unijskih načel, ali so se pa navzeli plutokratičnih misli, katere trosi v svet korumpirano kapitalistično časopisje.

Zadnji najzadnjih si pa domišljajo, da lahko živijo in poginejo brez unije.

Agitatorji za unionizem so skoraj izčrpali vsa sredstva, da bi neorganizirane delavce pridobili za strokovno organizacijo. Ali vi ste jih zasmehovali ali pa topo poslušali kot govedo.

S tem postopanjem ste prinesli sebi, svojim družinam, svojim ženam in deci gorje in žalost. Tovarišem svojim, delavcem, ki so se borili za človeške življenske razmere, ste pa zadnji grižljej kruha odtrgali od ust, ker ste nastopili v ulogi stavkokazov. S tem na svojo čelo utisnili pečat Judeža, za kar vas bodo vaši otroci kleli, ko bodete počivali že v gomili.

Ako prevdarimo, da tekom zadnjih 25 let so pošteni unijski delavci tisočkrat in tisočkrat nastopili proti kapitalu, da so bili pripravljeni darovati vse, če je treba tudi svojo svobodo in življenje za unijska načela in cilje, tedaj vas mora obliti rdečica sramu, ker ste ovirali pot za boljšo prihodnjost, gospodarsko enakopravnost, kulturo in napredek.

Vem in priznam, da se bo marsikateri izgovarjal. Mi simpatiramo z unionisti. Vaša načela in cilji so pravi. Ali naše družine so potrebni našega zaslužka.

Slab in jalov izgovor.

Ali ste mislili takrat o čem bodo živele družine unijskih delavcev, ko ste kot stavkokazi — garjevci zavzeli njih mesta v delavnici, železnici ali premogokopu? Ne, vi niste mislili na to, ker ste sebičneži najnižje vrste. Vam je bil za zgled luteranski pridigar, ki je molil za svojo ženo, mojega sina, mene in mojo soprogo. "Mi štirje, pa nihče drugi!" V tem se zrcali vaša sebična morala.

Zopet drugi pravijo, da nečejo v unijo, ker so nekateri unionisti v verskem oziru druzega mišljenja. Zopet plitek izgovor. Saj so bili možje, ki so proglasili ameriško republiko tudi druzega verskega prepričanja. Ako ste tako tankovestni glede vere, zakaj ste pa prišli v ameriško republiko? Ostali bi lahko onkraj velike luže in darovali zadnji grižljej za škofove zavode v Št. Vidu nad Ljubljano, potem pa umrli gladu z zavestjo, da pojdete gorki v nebesa.

Neunijski delavci! Ako ostanete na tem stališču, katerega zavzemate danes ste nasprotniki samega sebe, svojih žena in dece. Pripoznate, da skrajšani delavnik, bi koristil vašemu zdravju, boljše plače pa vam, vašim ženam in vaši deci.

Zakaj ne vstopite v vrste unijcev, ako veste, da je strokovna organizacija koristonosna za delavce?

Ako bi neunijski delavci zavrgli trmoglavost, nezavednost in sebičnost, bili bi z nami.

Vi ne razumete nas. Radi tega trdite, da ste rajši neorganizirani, ker imate večjo svobodo. Smešno! Vi imate svobodo? Svobodno lahko poginete za plotom, kedar vas kapitalisti kt izžeto citrono vržejo na cesto. Taka je vaša svoboda! Delate lahko za kakeršno plačo hočete in kapitalisti vam še poleg milostno dovolijo, da smete umirati v cestnih jarkih. Res, krasna svoboda! Za tako svobodo se zahvalijo pošteni unijski delavci, prepuščajo jo tistim, ki jo priporočajo vam.

Neunijski delavci! Unijski delavci so s svojo vstrajno borbo preprečili, da plače vobče niso tako nizke kot v Evropi. S tem so se bojevali tudi za vas, ki jih danes še prezirate. Ali mi smo ljudje. Odpuščamo vam vse grehe in napake in vabimo vas v naše vrste.

Zdrava človeška pamet vam narekuje, da posamezni ne doseže nič. Zakaj se ne organizirate? Zakaj nočete z nami skupaj marširati proti zlobnemu sovražniku delavcev — kapitalizmu? V organizacijo neorganizirani delavci! Vi ste naši bratje po razredu. Kapitalizem vas odira in izkorišča kot nas.

Kdor je nejasen glede ciljev in načel strokovne organizacije, in kdor ne vé, kako se ji pridružiti, naj piše meni ali pa uredništvu "Proletarca". Dobil bo povoljen odgovor, ker je želja vseh, ki stoje okoli "Proletarca", da delavec zavzema tisto častno mesto v človeški družbi, ki mu gre po naravnem pravu.

Torej naprej do izobrazbe, zavednosti in napredka in doli s kapitalistično tlako!

(Za "Proletarca" napisal
Frank Stonich.)

Dopisi.

Kansas, City. 23. maja.

Cenjeni sodrug urednik!

Vse drugačnega napredka sem pričakoval pri našem novem klubu kakor je. Namesto, da bi napredovali, pa nazadujemo. Kaj je vendar uzrok temu? Nekaj je gotovo uzrok nasprotje. Veliko naših sodrugov se je pa ustrašilo grožnje klerikalnih društev, ko so jim zapretili, izobčenje iz društva ako ne puste soc. kluba. In ti boječneži so se ustrašili in zapustili naše prekoristno delo. Iz tega lahko razvidite, da pri tacih ljudeh je težko kaj doseči, kjer se nahaja še vsa verska blaznost. In mi par sodrugov, res ne moremo druzega imeti, kakor par suhih klubovih sejah. O kakšnem shodu še zdaj za misliti ni. Pred tednom dni je bil tukaj štrajk prevažalcev ledu in neki skeb je ubil z železnim drogom necega tovariša. Kaj mislite, da se je zgodilo z ubijalcem? Kapitalistični sodnik ga je popolnoma oprostil.

Pred nedavnim časom je bil tukaj štrajk izdelovalcev sedel. V neki gostilni je v silobranu neki štrajkar ubil skeba in ravno tisti sodnik ga je obsodil v dosmrtno ječo in skeba pa oproste. Da, tako se bo nam godilo vedno, dokler bodo taki možje sedeli v ljudskih zbornicah in dokler bodo sodniki kupovali svoja mesta z denarjem. Ali to se mora spremeniti, to n esme več trajati, tisočkrat je prokleti ta vladni sistem in mora pasti. Ta se že maje, kajti povsod v delavskih srcih kipi jeza.

Na omenim še to. Bilo je par dni pred Božičem, ko so delavci po tukajšnjih klavnicah prav pridno pobirali darila za svoje bosse. Spominjam se še dobro nekega klerikalnega rojaka, kteri se je povsod ponašal, da ima pod komando delavce, kajti on je bil za bossa pri nekem oddelku v klavnici. In on je vsakemu delavcu zabičal, da ne sme priti več delati, ako ne prinese darila za bossa. In kaj je prišlo nato? Bossi so imenitno se ponašali z zlatimi urami, kupljene s krvavimi žuljami delavskih rok. Delavce so pa postavili drugi dan po Božiču na cesto, med tem, tudi našega klerikalca. V hudi zimi brez denarja, brez stanovanja in kompanija te ne mara več.

Da, grozne so razmere, ki vladajo v tukajšnjem mestu, zlasti po klavnicah. Od ene strani vidi človek razkošne lepe palače, krasne avtomobile, krasne letovišča, od druge strani pa bedo, revščino in glad. Veliko je tukaj družin, ki v majhni koči bivajo 3 do 4 skupaj. Pa te razmere se morajo poboljšati. Že se blišči v daljavi rešilna luč v podobi socializma in ko bo ta luč posvetila po gnjilih zbornicah in po temnih postavodajalnicah, takrat se še le bodo odprle oči tistim, kteri nas zdaj zaničujejo in klepečejo od nas po klerikalnih časopisih. Take, ako količkaj pameten človek bere, vidi, da so bolni na možganih. Take ljudi priporočamo rimskemu papežu za molitev, da bi jih razsvetlil.

S socialističnim pozdravom
Ant. Opara, sodrug.

Eveleth, Minn 5. junija.

Cenjeno uredništvo "Proletarca"

Ker se redkokedaj sliši iz našega temnega mesteca Eveletha, se hočem jaz nekoliko oglasiti:

Veliko število delavcev, rojakov je v tej naselbini, ali obžalovanja vredni, ker spijo, v večnem spanju. Ali res rojak, delavec, se ne boš prebudil ter vstal in poglédal malo okrog sebe, ali res ne vidiš, kaka krivica se ti godi?

V mojem opazovanju z dne 29 maja 1910 je takozvani mili škof Trobec blagoslovil novo cerkev ter držal slavni govor delavcu v pogin. Ni vprašal, kako se delavec trudiš v potu svojega obraza težko zasluženi vsakdanji kruh. Ne misli dragi rojak delavec sotrpin, da te hoče on v nebesa postaviti, njegovo geslo se le glasi: "Napolnim svojo nenasiteno malho" ter se postavim na trdno stališče, da me ne bojo svetna niti peklenska vrata premagala!

Drugi tvoji izkoriščevalci so takozvani: "bussines meni", ali ne vidiš, kako ti pijejo kri in potem, ko vso zgubiš, se pa v pest smejijo za teboj!

Zatorej dragi delavec sotrpin! vstani, pogledaj okrog sebe ter se otresi svojih izkoriščevalcev, hrani svojo lastno kri in ne pusti, da bi ti jo drugi pili, tvoji največji sovražniki. Vstani, ter primi za Glasila, ker ti bode gotovo v korist ki se glasi: "Delavci vseh dežela, združite se." Združimo se in obdržimo svojo geslo, ker to nam je le edina rešitev le to nas reši pogina bestenega!

Z bratskim pozdravom vsem zavednim Slovencem in Slovenkam.
J. A.

La Salle, Ill.

Sodrug urednik!

O ameriški policiji je redkokedaj čitati, da se obnaša gentlemansko. Čitali smo o policajskem graftu v Chicagi, o napadih policajev na štrajkujoče delavce. Zaznali smo tudi, da so štirje detektivi v Chicagi streljali na mirnega pasanta, kot na zajca, ko se je vračal domov. Ne smemo se čuditi, ako policija po deželi posnema čikaške policiste, ali jih pa še skuša prekositi v surovosti. Čikaškim policajskim surovinam se do danes še ni skrivil las na glavi, kapitalistično časopisje pa prikriva polcajske surovosti, ali jih pa slika tako, kot da bi bili policaji nedolžne žrtve.

Dne 4. junija je v La Salle naletel policaj Julius Gostin na dva brata angleškega rodu iz Ottawe, Ill. ki sta bila malce pijana. Kaj se je vršilo na cesti, mi ni znano. Fakt je, da je policaj brata privlekel v gostilno rojaka Frank Gregorčiča. Tam je podrl enega na tla in ga trikrat vsekal s policajskim kolom po glavi. Pridrdral je policajski voz. Naložili so oba in hajd na policajsko postajo. Na potu je pa dotični brat umrl na vozu, na katerega glavi je policaj poskušal svojo moč in buzdovan.

Mrliško ogledniška porota je oprostila policaja, ker edina zaslišana priča (F. Gregorčič) ni povedala, da je videla, ko ga je policaj telebnil s cepcem po glavi. Lokalni kapitalistični list, pri katerem ma glavno besedo sin tukajšnega glavarja policajev je pa prinesel z debelimi črkami: "**Alcoholismus" kills prisoner.** (Alkoholizem je umoril jetnika.)

Zdaj pa drugi slučaj: V Cedar Point, Ill. so hoteli unijski delavci ustaviti delavce pri rudniških sesalkah. Seveda skebe! Takoj je bil na licu mesta šerif (najvišji okrajni birič) z 20 biriči in biriški da varuje skebe.

Delavci, iz navedenega se učite dvoje: Kedar greste v gostilno, pazite, kam greste. Takih delavskih prijateljev, ki vas ljubijo, dokler čutijo groš v vašem žepu, je dandanes mnogo na svetu.

Drugi nauk je, da je delavec v kapitalistični človeški družbi brez pravna parija. Vsak policaj ali "varuh zakona" ga lahko pobije, kot steklega psa, kedar se mu le zljubi. Taki dogodki, ki se dogajajo vsaki dan v današnji družbi, morajo vzbuditi tudi zaspane delavce, da pričnijo misliti.

Delavci! Organizirati se morate kot razred v socialistični stranki. Dokler bomo imeli v državnih in mestnih zastopih kapitaliste in njih privržence, dotlej bomo delavci brezpravni sužnji. V postavodajne zbore morajo naši bratje, delavci. To je pa mogoče, če se organiziramo.

Delavci v socialistično organizacijo!

S soc. pozdravom
N. N.

Reading, Pa.

Cenjeni urednik!

V prigibu Vam pošiljam celoletno naročnino za novega naročnika in želim, da bi se v srce segajoči list "Proletarec" tako razširil, da bi ga vsak slovenski delavec v Ameriki čital s tako vnemo kot jaz.

V naši naselbini je približno sto Slovencev. Delamo pa skoro vsi, ker se tukajšnim kapitalistom prav dobro godi. Sploh se nam ni treba bati za delo, dokler bodo kapitalisti iz našega dela črpali lep profit. Dela imamo dosti, denarja pa malo ali skoraj nič, ker s oplače tako nizke, da vsled današnje draginje zadostuje komaj za najpotrebnejše.

Težko je slovenske delavce pridobiti za vzvišen nauk socializma. Preveč so še v sponah klerikalizma. Ali to nas ne sme ostrašiti. Tisti, ki smo se že seznanili s socialističnim nauki, moramo buditi druge svoje tovariše.

Ako je enkrat premalo, povejmo jim stokrat. Današnje bede, revščine, brezpravnosti in trpljenja nas zamore rešiti le socializem.

Vsem socialistom bratski pozdrav, "Proletarcu" pa mnogo čitateljev in naročnikov!
P. Kočevar.

Kansas City, Kans.

Dragi mi Proletarec:—

Želim poročati, kako se kaj imamo v našem kraju. Delavcem gre slaba, kot povsod in pojde tudi tako dolgo, dokler ne bodo delavci volili svoje ljudi v zastopstva. Delavci si moramo v prvi vrsti pomagati sami, potem zamoremo še le računati na boljše čase. V dosedanjih strankah nimamo mi nič zaslombe.

Posebno slaba gre z nami slovenskimi delavci Večina od teh se vse preveč zanima za razne poneumnevalne zavode. Da bi kaj napravili v svojo korist, o tem ne razmišljajo nič. Vedno se še boje v tem prosvetlenem stoletju pekla in drugih podobnih bavbavov. Sužnost je sicer med nami že davno opravljena, ampak samo po imenu. Mi delavci smo večji sužnji, kot pa so bili oni resnični, ktere je oprostil Abraham Lincoln.

Sporočam nadalje, da priredi naš socialistični klub štv. 21. piknik dne 19 junija v New City parku. Vabimo vse sodruge in vse zavedne delavce, da se za gotovo udeleže tega piknika. Pričakujemo, da nas bodo delavci obiskali v velikem številu. Dolžnost je namreč naša, da začnemo skrbeti tudi malo zase. Danes ni dovolj, da je delavec socialist samo pri vrčku pive ali pa pri pijači sploh. Vsak delavec se mora tudi pokazati socialista v dejanju. Ni dovolj, da agitiramo samo po salonih, i bilo dobro, kaj ne, Če hočemo v resnici delati za našo stvar, potem se ne smemo strašiti nobenih ovir.

Vsak delavec naj se zaveda svoje dolžnosti in vsak delavec naj gleda, da pridemo prej ko mogoče do svojih pravic. Potem nam ne bode treba več biti suženj sedanjih kapitalistov. Kar želimo mi delavci, ni druzega, kakor pravica — pravica v javnosti in pravica v delu.

Vabim še enkrat zavedne delavce na naš piknik dne 19. junija v New City parku in ostajam s socijalističnim pozdravom
Josip Snoj, tajnik.

MILWAUKEE.

— Socialistična mestna uprava se zdaj trudi, kako bi zboljšala zdravstvene razmere delavcev v milwauških tvornicah in delavnicah. Prejšnega komisarja zdravstvenega oddelka je nova uprava odslovila, ker je zanemarjal svoje dolžnosti s tem, da se ni brigal za zdravstvene razmere v tovarnah. Lokalni kapitalistični listi so sicer zagnali velik hrup radi tega, toda socialisti se ne zmenijo zato; zdravstveni komisar je zanemarjal delavce in to jim je bilo dovolj. Sodr. Seidel je na to skrbel, da je prišel v zdravstveni oddelek dr. Rucker, izkušen zdravnik, kteri si je pridobil mnogo zaslug v Californiji, ko se je vspešno boril proti koleri. Dr. Rucker je posvetil sedaj vse svoje moči, da izboljša zdravstveno stanje v tvornicah. Sestavil je načrt, po kterem bodo tvorniški inšpektorji vedno ž njim v dotiki.

— Prebivalstvo v Milwaukee, ktero še ni socialistično, ima polagoma vedno več simpatij z novim županom in ostalimi socialisti v mestni hiši. Na Decoration Day, ko je sodrug Seidel na več krajih mesta javno govoril, priredilo mu je ljudstvo povsod silne ovacije.

— Socialistična stranka v Wisconsinu je na svoji državni konvenciji v Milwaukee 28. in 29. maja sprejela platformo s sledečimi revolucionarnimi točkami sedanje državne in zvezine ustave: odprava senata, volilna pravica za oba spola; zavarovanje delavcev za onemoglost in starost; podržavljenje trustov; samouprava za vsako mesto itd. Glede odprave sedanje ustave je sodr. Berger utemeljeval dotično točko, da ustava je sedaj že za nič. Primerjal jo je z otročjo obleko, s ktero silijo odraščenega človeka, da jo nosinosi. Obe ustavi, državna in zvezina , sta bili izdelani, tiste čase, ko ni Amerika še niti sanjala o velikem razvoju industrije kakoršna je danes. Zato pa ustava kot taka že davno ne zadostuje več zahtevam modernih problemov; vsledtega jo je treba odpraviti in nadomestiti z drugo, svobodnejšo. — Pa naj še kdo reče, da milwauški socialisti niso revolucionarji, — da samo "reformatorji!"

— **Iz Sarajeva** poročajo, da je stari Franc Jožef rekel nadškofu Stadlerju ki je apostolski delegat za slovanske dežele na Balkanu: "Bili ste zopet v Rimu. Bolje bi bilo, da ste opustili potovanje, ki je melo namen pregovoriti Rim, da bi se umešaval v našo politiko. Pravijo, da ljudem na stara leta peša pamet. Stari "Fronc" je pa dokazal nasprotno. Sprijaznil se je s pametjo, ko mu bo že treba odritniti vsled starosti v večna lovišča.

TAJNIKOM SLOV. SOC. KLUBOV.

Vsak delegat za prvi jugoslov. soc. kongres mora prinesti vsak s seboj pooblastilo.

Pooblastilo naj napiše tajnik. Podpišeta naj ga pa tajnik in sodrug, ki je predsedoval seji, ko je bl izvoljen delegat.

Pooblastilo naj se glasi enosavna: Slov. soc. klub št. 1. potrdi, da je sodrug N. N. delegat za prvi jugosl. soc. kongres v Ameriki.

Slede podpisa in pečat.

Preporočam sodr. tajnikom, da vpoštevajo ta nasvet in ga izvrše.

S soc. pozdravom
John Petrič.

Poziv na vse jugoslovanske socialistične organizacije v Ameriki.

Predlogi podpisanega odbora so po splošnem glasovanju sprejeti v celoti, vsledtega sklcujemo

Prvi Jugoslovanski Socialistični Kongres v Ameriki.

za v nedeljo 3. in pondeljek 4. julija 1910 v Chicago, Ill., v Narodni dvorani, 1800 So. Centre Ave. s sledečim dnevnim redom:

I. Otvoritev in konstituiranje kongresa:
   a) pozdrav medjugoslovanskega odbora za sklicanje kongresa;
   b) volitev treh članov za pregled pooblastil;
   c) volitev petero članov za utrjenje dnevnega reda;
   d) volitev dveh predsedataljev in štirih zapisnikarjev.
II. Poročila slovenskega, hrvatskega, bolgarskega in srbskega poslanstva o gibanju in položaju organizacij.
III. Organizacija Jugoslovanske Socialistične Zveze v Ameriki:
   A) referati (poročila) in resolucije:
   1. Izseljevanje Jugoslovanov in njih položaj v Ameriki;—poroča sodrug Dimitar Ekonomoff.
   2. Jugoslovani in delavsko razredno gibanje v Ameriki;—poroča sodrug Milan Glumac-Jurišić.
   3. Stališče ameriškega jugoslovanskega socialističnega gibanja napram jugoslovanski socialni demokraciji v Evropi;—poroča sodrug Blagoje Savić.
   B) zaključek o platformi;
   C) pravila; — poroča sodrug Josip Zavertnik st.
IV. Zvezina tiskarna; — poroča sodrug Stjepan Zlodi.
V. Volitev upravnega in nadzornega odbora Jugoslovanske Socialistične Zveze.
VI. Slučajnosti.
VII. Razpust kongresa.

Splošno glasovanje je nadje odločilo, da se v soboto pred kongresom ob 8 uri zvečer vrši predkonferenca;

da vsaka organizacija zamore poslati največ dva delegata in da vse organizacije pozovejo svoje člane, da dajo prostovoljni prispevek za pokritje stroškov kongresa.

Socialistični klubi, kteri vsled velikih stroškov ne morejo poslati delegata na kongres, lahko pooblastijo zastopnika ktere druge organzacije ali kluba, da jih zastopa na kongresu. Dali bo pa dotični delegat imel toliko glasov kolikor mandatov, o tem odloči šele kongres.

Pozivljamo vas torej, da takoj izvolite delegate in naznanite njih imena tajniku tega odbora najzadnje tri dni pred kongresom.

S socialističnim pozdravom
Medjugoslovanski odbor za sklicanje kongresa.

Chicago, 8. junija 1910.

Slovencem v Chicagi!

Slov. soc. klub št. 9 "Proletarka" v Chicagi je sklenila na zadnji seji, da se vrši pikcik na Riverside mesto dne 17. julija dne 10. julija, ker ima društvo "Slovenija" svoj piknik dne 17. julija v So. Chicági.

Vsopnice za piknik stanejo en dolar za možke in 50c za ženske.

Pijača in prigrizek prosta.

ODBOR.

KOMEDIJANT ROOSEVELT.

Bivši predsednik Roosevelt se že nekaj časa potepa od jednega vladarskega dvora do druzega po Evropi in pri tem strelja take kozle in počenja take neumnosti, da je Amerikance, kteri imajo še koliškaj pravega ponosa v sebi, že sram takega "sodržavljana".

Ko je Roosevelt prilezel iz srednje Afrike, ker je skoro leto dni stresal svojo krvoločnost nad nedolžnimi opicami, žirafami in sloni, se je ustavil v Cairi. Tam je povedal Egipčanom, da še niso sedaj sposobni za samovlado in da ne smejo revoltirati proti svojim vsiljenim angleškim gospodarjem. Egipčanskim rodoljubom se je pa vsled tega silno zameril. Študentje dotične univerze, v kteri je Roosevelt govoril svoj sramotilni govor, so mu pred hotelom, v kterem se je nastanil, priredili mačjo godbo in pogazili v blato ameriško zastavo. Tak sprejem je imel Teddy v prvem civiliziranem mestu. Na to je šel v Rim in je tam vprizoril znano kričečo afero s papežem. Priklanjal se je italijanskemu kralju, avstrijskemu cesarju, raznim "plemenitim" ciganom v Budimpešti, belgijskemu, danskemu in švedskemu kakor tudi norveškemu kralju, nemški kronani kroni vseh bedakov, Viljemu in na zadnje novoporočenemu kralju na Angleškem. V Parizu je proslavljal republiko in svobodo — kakkršno že on razume! — V Brlinu se je navduševal za militarizem in krvavo klanje, a na Nizozemskem pa za — svetovni mi!

Najlepšega kozla je pa vstrelil bivši "divji jezdec" v Londonu. V svojem govoru v Guildhallu zadnji teden se je Roosevelt spomnil na Egipt in rekel, da morajo Angleži, magari z železno roko in nasiljem obdržati vlado nad Egipčani. Tu je Roosevelt priznal, da je tudi on pristaš nasilja, toda samo na strani vladajočih — nikakor pa ne na strani zatiranih. Po njegovem mnenju ne smejo zatirani narodi, kot je Egipčanski, še niti misliti na kakšno vstajo, med tem, ko ima vladajoča premoč popolno pravico, vprizoriti z oržjem vsako nasilje. To je ideja 'prvega' državljana ameriške republike! — Napredno angleško časopisje se zdaj pošteno norčuje z Roosevelta. Znani londonski satirik George B. Shaw piše: "Ker se Roosevet že vtika v notranjo in kolonijalno politiko angleške države in nam svetuje, kako si moramo upokoriti Egipt, bila bi naša dolžnost, da se spomnimo tudi Amerike. Ako je po mnenju Roosevelta naša dolžnost, da si podvžemo Egipt brez ozira na voljo egiptovskega prebivalstva, tedaj imamo še večjo dolžnost, da si pdvržemo Zedinjene države, ki so že bile del Anglije v 18 stoletju."

Tako "ga kida" slavni Teddy po Evropi. Hearstovo časopisje ga silno napada; pravi, da je izdajalec naše republike in zaveznik evropskih monarhov in tiranov. "Justice" socialistični list v Londonu, piše, da je bil Roosevelt brškone "navdahnjen" po angleških kapitalističnih vampirjih.

In kaj bomo lahko še doživeli? Ko se Roosevelt vrne domov, ga bodo kapitalisti sprejeli z odprtimi rokami. Sedanji nezadovoljneži v republikansřem taboru, kteri skrivaj in očito rujejo proti Taftovi administraciji, ga bodo povzdigovali do neba kot vzor — državljana in "jedinega rešitelja" stranke, "prosperitete" in dežele. Razbojniško kapitalistično časopisje, ktero ga danes napada, mu bo pelo slavo od Atlantika do Pacifika. "Dobro" ljudstvo bo zopet hipnotizirano. In tako bo "veliki" Teddy spet "primoran" sprejeti — kandidaturo za predsedništvo leta 1912.

"Divji jezdec", izdajalec republike, zaveznik kronanih despotov in vampirjev, ameriški "Napoleon" (!) — bo spet ljubljenec "od svobodnih" državljanov velike in "svobodne" ameriške republike!

O tempora, o — humbug!!

Iz delavskega sveta.

— V Bostonu je zaštrajkalo 1500 unijskih mizarjev, mašinistov in pleskarjev. Zahtevajo večjo plačo.

— V New Yorku je na štrajku organizacija pekov do zadnjega moža. Boj je hud. Žene in otroci štrajkarjev demonstrirajo v obhodih in na shodih, ki se vrše na planem. Lastniki pekarij jemljejo skabe, kolikor jih morejo le dobiti. Neka gospodinja je našla v štruci skabskega kruha kos človeškega prsta. Prst je izgubil nek nesrečni skab v Hobokenu; odrezal mu ga je stroj, ki reže testo v odmerjene kose za štruce. Dokaz: koliko je vreden skabski kruh.

— 12.00 premogarjev Pennsylvania Coal kompanije v okolici Scrantona, Pa., je vsled odredbe eksutivnega odbora premogarske organizacije končalo štrajk. Pogodba z operatorji še ni sklenjena.

— Organizacija mizarjev, ki je znana pod imenom "The United Brotherhood of Carpenters and Joiners of America", ima 2000 lokalnih skupin v Zedinjenih državah in Canadi in čez 250.000 članov.

— Na Francoskem je bil ravnokar sprejet zakon za starostno zavarovanje delavcev. S tem zakonuom bo pomagano 17 milionom francoskim delavcem obojega spola kakor tudi malim kmetom. Vsak star in onemogel delavec bo dobival od vlade pokojnino ali penzijo. In v Ameriki?

— Illinoiški kralji premoga si zdaj pomagajo napram štrajkujočim premogarjem s starim "trickom" — s sodišči. Decatur Coal Co. je pri zvezinem sodišču izposlovala "injuntion", s kterim se voditeljem štrajka prepoveduje približati premogokopom. V dotičnih jamah je namreč še nekaj delavcev pri strojih in sesaljkah, ktere bi radi štrajkarji pridobili v svoje vrste. V White Ashu so štrajkujoči premogarji s silo pregnali ostale delavce iz rova. Operatorji premoga zdaj groze z milico.

— Oddelek Illinois Steel kompanije, ki j edel roparskega jeklarskega trusta, s svojimi obširnimi tvornicami in plavži v Jolietu, se oborožuje. Poročilo se glasi, da je naokrog po tvornicah v Jolietu razstavljenih več tisoč civilnih policajev, oboroženih s kratkimi kolci in revolverji, kteri "čuvajo" gibanje tamošnjih delavcev. Samo v tvornici za žgani premog (coke) je nastavljenih petindvajset takih "žandarjev". To mobiliziranje jeklarskih kapitalistov dokazuje, da se boje Poljakov, Slovencev, Hrvatov in drugih delavcev, kterih je tam okrog 2300, da se ne bi zdramili in zahtevali nekaj več za svoje srage in žulje. Skratka: jolietski bossi se boje sužnjev.

— Iz Wilkesbarre, Pa., poročajo, da je prišlo do nekega sporazuma med ondotnim štrajkujočimi premogarji in Pennsylvania Coal Co. ktera poseduje devet premogovih jam v dotičnem okrožju. Operatorji premoga so pri volji pretresati zahteve štrajkarjev, toda hočejo, da se zadnji poprej vrnejo na delo. Ne ve se, ali so premogarji s tem sporazumom zadovoljni, ali ne, morda se vrnejo na delo, toda štrajk se mahoma obnovi, ako delavci sprevidijo, da jih kapitalisti nameravajo potegniti za nos. 12.000 premogarjev je tam na štrajku. — Premogarski štrajk po drugih državah tudi še ni končan. V Illinois že od prvega aprila počiva okrog 75.000 premojarjev. Vse kaže, da tudi ta mesec še ne bo konec boja. Slovenske delavce drugod po Ameriki svarimo, da naj ne gredo dela iskat v premogarske okoliše, dokler v "Proletarcu" ne naznanimo, da je štrajk premogarjev že končan.

— Osemsto neorganiziranih delavcev v Globe—topilnicah v Denveru, Colo., je zaštrajkalo minoli teden. Delavci zahtevajo 25 centov več na dan; sedaj imajo $1.65 oziroma $2.10 na dan. Štrajkarji so večidel Slovenci. Poljaki. Rusi in Madjari.

IZ STRANKE.

— Prvi jugoslovanski socialistični kongres v Ameriki je sedaj gotova stvar. Do 7. junija se je vrnilo 379 glasovnic, a vse organizacije še niso odglasovale. Iz med teh je 309 glasov odobrilo v celoti vse predloge medjugoslovanskega sklicatvenega odbora, ki so s tem sprejeti. Kakor je razvidno iz poziva tega odbora, se naš prvi kongres vrši 3. in 4. julija v Narodni dvorani na So. Centre Ave v Chicagu, Ill. Organizacije zdaj hitijo z volitvami delegatov. Po številu in močeh organizacij je upati, da pride na ta kongres najmanj petdeset zastopnikov razrednozavednega jugoslovanskega proletariata v Ameriki. Slovenski socialistični klubi se tu še posebej pozivljajo, da naj čimprej izvolijo delegate in njih imena dopošljejo tajniku medjugoslovanskega sklicatvenega odbora, kterega naslov je na drugem mestu v "Proletarcu."

— Volitev delegatov ameriške socialistične stranke za mednarodni socialistični kongres, ki se vrši meseca avgusta v Copenhagnu na Danskem, je končana. Izvoljeni so sledeči sodrugi in sodruginje: Victor L. Berger, Wm. D. Haywood Robert Hunter, Morris Hillquit, Lena Morrow Lewis, John Spargo, May Wood Simons in Luella Twining.

KNOWLES UMRL.

Sodrug Freeman Knowles, urednik socialističnega tednika "The Lantern" v Deadwoodu, So. Dakota, je dne 1. junija umrl. Pobrala ga je pljučnica. Sodr. Knowles je bil jeden izmed največjih boriteljev za delavske pravice na Zapadu. Pred nekaj leti je v svojem listu neustrašeno pobijal znani famozni Dickov vojaški zakon, vsled česar ga je vlada sodnjisko preganjala. Posebno pozornost je obudil pretečeno zimo, ko se je s svojim listom ognjevito boril s štrajkujočimi rudarji v Leadu, So Dak. Vsledtega so ga ondotni kapitalisti nepopisno sovražili in naperili so proti njemu kar tri tožbe; od dveh tožb je bil Knowles že oproščen, a tretja ga še čaka in ga bo tudi — čakala. Sodr. Freeman Knowles je bil veteran civilne vojne in umrl je v 64 letu svoje starosti. Zavedni delavci ga ne bodo pozabili.

SLOVENCEM V CONEMAUGH IN OKOLICI!

Slov. soc. klub štev. 3 bo priredil dne 19. junija 1910 piknik na prostorih Jos. Hrovata (Ban Air).

Odbor najuljudneje vabi več Slovence v Conemaugh in okolici, da se piknika vdeležijo. Čisti dobiček se vporabi za delegata, ki pojde na prvi jugosl. soc. kongres v Chicago. Z ozirom, da je čisti dohodek namenjen v blag namen, upamo, da se slov. delavci in obrtniki odzovejo našemu vabilu in se vdeležijo piknika vsi do zadnjega moža.

Vstopnina 1 dolar za moške. Ženske so vstopnine proste! Pivo prosto! ODBOR.

KNJIGE

v zalogi "Proletarca".

Socializem 1 zv.	$ .10
Socialna demokr. in kmet. lj. 2 zv.	.05
Zakaj smo socialisti, 3 zv.	.10
Komunistični manifest, 4 zv.	.20
Kdo uničuje proizvanjanje v malem, 5 zv.	.15
Kat. svetovno naziranje in svobodna znanost, 7 zv.	.35
O konsumnih društvih, 8 zv.	.10
Kapitalistični razred, 9 zv.	.15
Nevarni socializem, 10 zv.	.15
Narodno vprašanje in Slovenci, 11 zv.	.15
Strahovi, 12 zv.	.15
Vojna in soc. demokr.	.15
Primož Trubar in slov. ljudstvo	.05
V dobi klerikalizma	.20
Razprave	.30
Občinski socializem	.35
Francka in drugo	.25
Iz nižin življenja	.50
Moderni socializem	.10
Socialistični katekizem	.10
Džungel	1.25

Osnujte si dom v slovenski koloniji.

Ako želite posedovati lepo, rodavitno in dobro farme od 40 akrov ali naprej, tedaj lahko kupite zemljišče tukoj v naši slovenski koloniji, če tudi je vaš denarni kapital še majhen. Najsiromašnejši delavec, oženjen ali samec, si lahko tukaj ustanovi lepo gospodarstvo. Pišite nemudoma vsi za podrobna poročila. Ne odlašajte!

Adresirajte:

THE JAMES W. GOOD COMPANY, ASHLAND, WIS.

Slovencem v Chicagi.

Dne 19. junija t. l. bo priredila socialistična organizacija za okraj Cook, Ill., **velik piknik v Riverview parku, Chicago, Ill., v korist socialističnemu časopisju.**

Vstopnice za vsak list imajo posebno barvo: Daily Socialist, vodeno zelena barva. **Spravedlnost, rmena barva.** Dzjenik Ludovi, mahovo zelena barva. **Proletarec, modra barva.** La Parola, bela barva. Skandinavski list, temno rjava barva.

Na pikniku bolo razne tekmovalne igre za dobitke. Igra z žogo, tekma vtekanju, metanje železne kroglje itd. itd.

Vstopnice stanejo **25 centov** za osebo in opravičijo vsakega do znižane vstopnice v štiri največja gledališča v parku, kot "Creation" in "Monitor and Merrimac".

Slovenci računajte: Z 25 centi ste plačali vstopnino in imate **še znižano vstopnino** za največja gledališča. **Vsaka vstopnica je vredna 85 centov.** Vas pa stane **le 25 centov.** Nikdar ne bodete imeli priliko za tako majhen denar obiskati krasni in zanimiv Riverview park.

Na pikniku bo govoril **sodr. Emil. Seidel, socialistični župan v Milwaukee, Wis.**

ODBOR.

Najlepša in najboljša obleka Vas velja najmanj v

Največja izbira klobukov. **LAWNDALE CLOTHING HOUSE** S.W. Corner 26th & Central Park Ave. Srajce vseh vrst in cen.

RUDOLPH LAYER

LASTNIK

Obleke po mere naša posebnost.

FRANK UDOVIČ,

EKSPRESMAN

1343 W. 18th Street

pri Blue Island Ave.

CHICAGO, ILLINOIS

Prevaža pohištvo, premog, drva in drugo. Oglasite se pri njem. Oddaljeni rojaki naj pišejo dopisnico.

ČE RABITE EXPRESS

kočijo, seno za živino in sploh reči, ki spadajo v stajno stroko se oglasite pri

W. J. BRENNAN,

1132—1st St. **La Salle, Ill.**

TELEPHONE 380 R.

Slovencem in Hrvatom priporočam svoje moderno brivnico.

FRANK ZORNJAK,

1837 So. Centre ave., Chicago, Ill.

Importiran starokrajski tobak vsake vrste

za cigarete, pipe in žvečenje. Importirane cigare in cigarete. Vse pristno in po zmernih cenah.

VAC. KROUPA,

1225 W. 18th St. Chicago, Ill.

Sodrugi! Priporočajte hrvatskim delavcem "Radničko Stražo"!

I. STRAUB

URAR

1010 W. 18th St. Chicago, Ill.

Ima večjo zalogo ur, verižic, prstanov in drugih dragotin. Izvršuje tudi vsakovrstna popravila v tej stroki po zelo nizki ceni.

Obiščite ga!

Halo, Johny!

Kje si pa bil včeraj? Saj veš kje, tam kjer je največ zabave. Ali še ne veš da je največ zabave v GOSTILNI.

John Košiček,

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

Društvene regalie, kape, prekoramnice, bandera itd.

za slovenska društva najbolje preskrbi

Emil Bachman

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

Slovencem in Hrvatom!

naznanjamo, da izdelujemo raznovrstne

obleke, po najnovejšem kroju. Unijsko delo; trpežno in lično. V zalogi imamo tudi razne druge potrebščine, k spadaji v delokrog oprave — oblek. Pridite in oglejte si našo izložbo. Z vsem spoštovanjem

J. J. DVORAK & Co.

UNION CLOTHIERS AND TAILORS

598-600 BLUE ISLAND AVE.

DOBREGA FOTOGRAFA

Povsod cenijo. Zato pojdite k

Willke

kteri izvrstno fotografuje.

Najboljše delo. **Cene zmerne.**

1438-1440 BLUE ISLAND AVE., CHICAGO.

NA VOGALU 14. PLACE.

TELEFON CANAL 287. USTANOVLJENO 1883.

Izdelujemo obleke po meri po $20, $22, $25.

Prodajemo gotove obleke po $10, $12, $14, $15.

Imamo veliko zalogo modernih klobukov v najraznovrstnih bojah.

V zalogi imamo tudi veliko zalogo srajc, kravat, jank, spodnjih hlač, opank, i t. d.

Za mnogobrojna naročila se priporoča PRVA HRV. TRGOVINA ZA OBLEKE **JURI MAMEK,**

1724 S. Centre Ave., Chicago, Ill.

Zdravljenje v 5 dneh

brez noža in bolečin

Varicocele, Hydrocele (RAZŠIRANJE ŽIL)

Ozdravim vsacega, kdo trpi na Varicoceli, Stricturi. Dalje ozdravim nalezljivo zastruplenje, živčne nezmožnosti, vodenico in bolezni tičočih se možkih.

Ta prilika je dana tistim, ki so izdali že velike svote zdravnikom ne da bi bili ozdravljeni in moj namen je, pokazati vsem, ki so bili zdravljeni od tucatov zdravnikov brezuspešno, da posedujem le jaz edino sredstvo, s kterim zdravim vspešno.

Za nevspešno zdravljenje ni treba plačati—le za vspešno.

Ozdravim pozitivno želodečne bolezni, pljučna, na jetrih in ledvicah ne glede kako stara je bolezen.

Tajne možke bolezni zdravim hitro, za stalno in tajno. Živčene onemogloti, slabost, zguba kreposti, napor, zastruplenje in zguba vode. Pljuča, naduho, Bronchitis, srčne bolezni in pljučne zdravim z mojo najnovejšo metodo.

....ženske bolezni v ozadju, beli tok in druge zdravim za stalno. —Zastrupljenje in vse druge kožne bolezni kakor prišče, ture, garje, otekline.—Močni tok in druge bolezni. Preišče in svetuje zastonj.

DR. ZINS, 41 SO. CLARK ST., CHICAGO. (Med. Randolph in Lake St.)

Uraduje: od 8 ure zjut. do 8. ure zvečer. V nedeljo: od 9 ure zjut. do 4 ure pop.

ALOIS VANA

— izdelovatelj —

sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pijač.

1837 So. Fisk St. Tel. Canal 1405

Jako važno vprašanje?

"Ali sem že poslal zaostalo naročnino na "Proletarca"?

Še ne! —

Tovariš Sebastijan.

(Nadaljevanje)

Življenje naše družinice je bilo tiho in mirno. Počutili smo se dobro drug poleg drugega in živeli smo brezskrbno, dokler nismo nekega jutra začudeni opazili, da je Justina — tako je ime moji mačehi — upadla in bleda. Kdo ve, kako se je to zgodilo? Mimogrede sem se ozrl v njo in se skoraj ustrašil njenega obraza. Njen drobni obraz je bil rumenkasto bled in oči so ji izstopile in postale neprimerno velike, tako, da niso bile v nikakem soglasju z njeno suho in drobno postavo. Njeni lasje so nekako pobledeli, spodnja ustnica ji je izstopila in se grdo pobesila po suhi bradi. Odslej se mi je zdelo, da je njeno stanje vsak dan slabše in gorje; sočutje do njenega neznanega trpljenja se mi je budilo v prsih.

Kadar sva bila sama, sem ji hotel reči par tolažilnih besed. A grlo se mi je zadrgnilo in ni ene besede nisem mogel spraviti na dan. Tako sem potem stal poleg nje kakor mutec, in le roka se mi je silno tresla, ko sem jo v zadregi pobožal po obledelih laseh. Ona je čutila to moje silno nagnjenje do nje in postala je prav tako otročja kakor jaz; naposled pa sta se ji vznemirjenosti in zahvale zasvetili dve svetli solzi v očeh. Kdo je vedel, na čem je trpela ta čista žena? Najino prijateljstvo — jaz sem jo smatral za svojo sestro — je bilo vedno silneje in močneje in negovala je skrbno vse, kar je bilo z menoj v kaki zvezi. Marsikaj dobrega sem prijel iz njene blage roke. In tako se je polagoma in neopažena pritihotapila v našo družinico napetost, ktera je bila vsem tako mučna, da si skoro nismo upali pogledati drug drugemu v obraz. Če sem slučajno srečal z očmi oko svojega očeta, sva bila oba v veliki zadregi in zardevala sva drug proti drugim. Ta napetost med mojo bratsko ljubeznijo do Justine in njegovo moževo nasilnostjo do nje je postala z vsakim dnevom večja in odurnejša.

Justina — se mi je zdelo — je strašno trpela pod to nevidno težo in se je zaman trudila odstraniti s svojo nežno roko, s svojim mehkim srcem nasprotje med menoj in očetom. Starec je postajal vsak dan bolj ljubosumen, in vsi smo čutili, da se veča to nemo sovraštvo, vkljub napornemu prizadevanju Justininemu. Starec mi ni več odgovarjal in me ogovarjal niti pogledal, in jaz sem se vedel, kakor bi njega ne bilo. Vsi smo čutili, da se moramo zadušiti v zraku, ki je obdajal našo sobico.

Justino je oče neprestano sumničil, trpinčil in bil kakor živino. Eden je bl preveč med nami, a kdo je bl to? Nisem si upal misliti o tem, boječ se zverine, ki je dremala v mojih prsih in ktera se je že budila in ktero sem zastonj skušal zopet omamiti.

Ponoči so me mučile strašne sanje in moji živci so postali sila razdraženi. Postal sem truden življenja. In v tej razdraženosti živcev je zginjalo spanje in kmalu je izginilo. Vedno nižje je padal oni dušeči vzduh vedno hujši je bil njegov pritisk. Kadar sem za trenotek zatisnil oči, je legla nevidezna teža na moja prsa in me tiščala na posteljo. Skušal sem se znebiti te teže, a pri vsem trpljenju in napenjanju se vzdigniti iz postelje, sem docela pogrešal vsake volje; kaj se je pripetilo? Hočem pogledati, a ne morem. Trepalnice, se mi je zdelo, da so prilepljene, pribite in vrhu tega tako težke, kakor bi bile železne. Noge so postalé trde in težke in nikakor jih nisem mogel primakniti. A v prsa se je vgnezdila tista neskončna teža, pritiskajoče na srce in vrat, rce mi je nehalo biti, v grlu me je dušilo — in tako sem ležal na postelji kakor kepa mesa brez moči, brez življenja, brez volje, brez misli — začasen mrtvec!

A vzlic temu, da sem mižal, sem nekaj videl. Kolobar zeleno-rdeče-rmenih utrinkov mi je migljal pred zaprtimi očmi. Ta kolobar se je vrtil neprestano in tako hitro, da sem naposled videl le razne barvane lise, ki so v kolobaru hitele naprej . . . .

Bilo mi je kakor človeku, ki se je močno udaril po očeh.

Časih se je sredi tega temnosvetlega kolesa pričelo nekaj svitati in neka prijetna rdečica je silila v ospredje. Ta rdečica je bledela, čim bolj je rasla in dobila polagoma človeški obraz. Kako? Kak človek je to? Vedno razločnejši je postajal ta obraz. Kako? Kako? Izbuljene velike oči so se svetile v svoji beli barvi v preozkih votlinah in se upirale v mene. Bleda spodnja ustnica se je povesila globoko na koščeno brado. Lica so bila udrta in zadobila so naposled rumeno, voščeno barvo. Tako sem nenadoma videl pred seboj suho človeško glavo, prevlečeno z ohlapno kožo. A kaj hočejo te kamenite oči? Čemu gledajo tako srepo, tako obtoževalno v mene? Ali ni to Justina? Dá prav ona; te oči so njene oči, ta lica so njena lica, ta povešena ustnica je njena . . . Neznane bojazni in strahu sem hotel zakričati, a nisem mogel. Ona nevidna teža mi je še vedno ležala na prsih, tiščala vrat . . . Obenem sem začutil,, da mi je obiil telo vroč znoj. Smrtna slabost me je objela in čutil nisem ničesar. V sanjah, megenih, nezavestnih sanjah sem čutil., kako me je tista teža začela počasi zapuščati, srce je zopet pričelo biti·noge so postale lažje in naposled sem občutil neko sladko lahkoto.

Oddahnil sem se!

Začel sem tipati okolu sebe. In kdo je bil pri meni? Justina? Sedem na rob postelje, tresoč se po vsem telesu notranje razburjenosti. Poslušam. Ne, ona ni bila. In prav dobro čujem, kako lahno diha na svoji postelji. Ali je bil oče Ne tudí on ni bil! Vidim ga v postelji ob oknu. Mesec je prodrl skozi raztrgane oblake in sedaj obsvetljuje s svojo tiho svetlobo njegovo zabuhlo lice, a v temi je opaziti kako se vzdigajo in padajo njegove prsi — Take sanje, če sem sploh zaspal, so me mučile vsako noč in zjutraj sem vstajal zmučen in pobit.

Znanci so mi svetovali iti h kakemu zdravniku. Prijatelji so mi rekli, da sem nevrastenik in ljudje so kazali za menoj, češ, to je hud norec. A jaz sem vedel, da je to laž, in izogibal sem se ljudem, kjerkoli sem mogel. Če sem zašel v družbo, sem se vedel tako, kakor drugi, da ne bi obudil suma na svojo bolezen, in govoril sem malo. A vse je bilo kakor zakleto. Opazil sem, da so se ljudje muzali, ko sem govoril ž njimi in se skrivoma dregali. Sto nevidnih rezil mi je rezalo v meso in me ugrabljalo z železno gotovostjo. Bil sem kakor utopljenec sredi razljučenih valov, oprijemajoč se vsake bike.

(Konec prihodnjič.)

Komet in prazna vera.

Solnce nam daje svetlobo, toploto. Solnce daje vsem živim bitjem in rastlinam življenje. Ako bi solnce ne ogrevalo s svojimi življenje stvarjajočimi žarki našega planeta, bi zemlja plavala mrtva brez življenja v neskončnem miru.

Ako prerešetamo te vrline in dobrote solnca, tedaj se nam kult solnca pri nekaterih narodih dozdeva pametneji, kot pa neumnost, v katero so verjeli narodi v srednjem veku in verjamejo v njo še danes.

V srednjem veku so smatrali komete za malopridneže na nebeškem svodu. Pripisovali so jim, da oznanjajo kugo, lakoto, vojske in potrese. Imeli so jih za prst božji, s katerim bog oznanja svojo jezo grešnim zemljanom.

Ali tudi danes ni mnogo drugače. Ljudje, ki verjamejo v verske bajke, ki so brez najmanjše realne podlage, v katerih ni najti tudi enega logičnega zaključka, katere sta veda in znanost že zdavnej pribile javno za izmišljotine in domišljijo bolnih človeških možganov, še danes smatrajo komete za tolmače in oznanjevalce božje jeze.

Kako globoko temelji praznoverstvo v nekaterih ljudskih slojih, dokazujejo dogodki pred 18. majem in dne 18. maja, ko je imela iti zemlja skozi rep Halley-vega kometa.

Ker je bilo čutiti v Avstriji lahke potresne sunke in je dež lil kot iz škafa, je praznoverno ljudstvo v dolgih procesijah prosilo boga, naj s koncem sveta še toliko časa počaka, da bodo ljudje umrli naravne smrti v postelji. Niti enega človeka ni bilo v dolgih procesijah, ki bi "verske resnice", ki jih učijo duhovniki zaključeval logično: "Ako je bog odločil konec sveta, toliko bolje. Zakaj bi se vpirali njegovi volji. Na zemlji imamo tugo, žalost, pekel. Obudimo kes! Saj pojdemo gorki v nebesa in tam bomo vživali rajsko veselje in gledali boga iz obličja v obličje, če le z enim vzdihom skesano obžalujemo svoje grehe, s katerimi smo žalili boga." Vsi ljudje v dolgih procesijah so se vpirali božji volji. Mislili so: "Ne boš bog. Darovali ti bomo nekaj sveč, kadila in denarja. Obljubili ti bomo nekaj novih cerkva in s hinavsko pobešenimi očmi te bomo prosili odpuščenja in dal se boš pregovoriti."

Tako so mislili in zvršili. Vstvarili so si boga tako nizkotnega kot so sami.

Marija Valerija, druga hčerka cesarja Franca Jožefa je pred 18. majem molila noč in dan in prosila neskončno modrega, vsegavednega in usmiljenega boga, naj ne pogubi sveta, ker ji baje bolj ugaja, da živi na zemlji kot nadvojvodinja lenuške, postopaško in udobno življenje, kot da bi se preselila k njemu v nebeški raj in mu v zboru angeljev in kerubinov pela večno čast in slavo.

Na Tirolskem so kmetje spali pod milim nebom. Rekli so: "Če 18. maja udari komet ob zemljo, bo potres. Bog nas hoče pogubiti. Ali mi nismo tako neumni, da bomo spali na ljubo bogu v hišah. Le čakaj bog! Ogoljufali te bomo. Spali bomo na prostem, kjer nas ne bodo zadele hiše in cerkve, katere boš podiral v svoji sveti jezi!"

Na Kranjskem so izjavili kmetje, da je nepotrebno plačevati davke državi, ko bo dne 18. maja tako konec sveta. No, to so bili praktični ljudje!

Dne 18. maja zvečer, ko je zemlja že bila v kometovem repu, je v New Yorku 300 belo oblečenih otrok v talijanskem okraju še prosilo boga, naj ne konča sveta, ker je menda suha polenta na zemlji boljša, kot mana v nebesih.

Isti večer so tudi v nekaterih čikaških cerkvah sedeli in klečali ljudje, katerih ne sreča nikdar pamet tekom njih življenja. Peli so himne in prosili boga, naj še malo počaka in iz Chicage še nenaredi Sodome in Gomore.

Takih dogodkov, katerim je podlaga praznoverstvo, se je završilo na tisoče širom sveta, ko se je komet točno bližal prehodu med zemljo in solncem, ne zmeneč se, kaj bo iz njegovega repa, ko zadene ž njim oz tako trdo krogljo, kot je zemlja.

Znanost in veda pa tolmačita obliko kometa s povsem drugega stališča, posebno njegov rep, ki se razteza v vedno isti smeri, ki je obrnena proč od solnca. To je bilo še le mogoče umevati, ko je škotski fizik Maqwell dognal svoje preiskave o pritisku žarkov, katere je švedski kemikofizik po imenu Svante Arrhenius zopet umel vporabiti pri prikaznih na nebu.

Ali znanost se je že preje pečala s kometi. Tako je Halley proglasil leta 1682 komet, ki je v sedanjih dneh storil toliko predglavice neumnim ljudem in ki se sedaj imenuje po njemu, za periodično prikazen na nebu. Trdil je, da se bo komet zopet vrnil leta 1759. Komet se je vrnil točno. S tem je Halley potrdil, da so Keplerjeva in Newtonova odkritja resnična, ki niso pomembna le za zvezdoznanstvo, marveč so koristonosna vobče za znanost.

Kometje niso božji prst, ki oznanjajo božje kazni, marveč so prikazni na nebu, ki nastajajo in se zgubljajo po naravnem zakonu stvarjenju.

J. Z.

Zvezini senat je ravnokar sklenil, da se ameriška mornarica poveča za dva "dreadnaughta" (ali vojni ladiji oklopnjači). Dali gospodje senatorji slutijo vojno ali pa kar tjavendan mečejo ljudski denar.

Produktivno ljudstvo ali delavstvo ni še nikdar podkupovalo ali korupidalo postavodaj in sodišč. Podkupovanja in korupcije so krivi le privatni interesi. Kjerkoli se izvrši ta zločin, so navadno le kapitalisti poleg. Kadar pade privatna lastnina sredstev za produkcijo, zginilo bo tudi podkupovanje in korupiranje postavodaj in sodišč.

Ameriško kapitalistično časopisje poroča v dolgih člankih, da imajo angleški kralji že od srede 18 stoletja samolastno "pravico" živeti v bigamiji ali dvoženstvu. Vsi kralji od Jurija III. naprej so se poslužili te "kraljevske pravice" in imeli istočasno po dve ženi. Sedanji kralj George V. se je še v mladih letih skrivoma poročil s hčerjo nekega admirala; ko je pa po smrti svojega starejšega brata postal prestolonaslednik, je jednostavno zavrgel svojo ženo in se poročil s princezinjo Mary, ki je sedaj kraljica. Njegov oče Edward VII. je ravnotako naredil s svojo prvo ženo. Za navadnega človeka je bigamija naravno zločin, ki ga spravi v ječo — toda kralju, ki je po "milosti božji" nad vsakim zakonom, "milost božja" vse dovoli. Seveda, kraljevska sodrga nasprotuje socializmu, kajti socializem — tako pravijo — bi razdrl r-o-d-b-i-n-s-k-o ž-i-v-l-j-e-n-j-e.

Predsednik Taft je dejal v svojem govoru v Jacksonu, Mich. dne 4. junija, da **največje politično in gospodarsko vprašanje, pred kterim stojijo Zedinjene države, je socializem.** Tako pravi Taft! Tako pravimo tudi mi socialisti! Socializem je največje vprašanje, ne samo v Ameriki, temveč na celem svetu. Več kot trideset milijonov socialistov vseh dežel in vseh narodov dokazuje to vsak dan. Toda tega vprašanja ne bodo rešili Tafti niti Roosevelti s politiko starih kapitalističnih strank; rešili ga bodo razredno zavedni delavci. Taft govori o socializmu in obenem svari pred njim, samo zato, — ker ga je strah!

"If your honor please — ta človek ni hudo pobit . . . Samo roko in nogo ima zlomljeno in nos razbit, a to ni tako hudo" . . . Tako je dejal advokat za brooklynsko poulično železnico pri magistratnim sodišču v Brooklynu pred nekaj dnevi, ko je bila zaslišana obtožba nekega barvarja John Ferrica, kterega je povozila in grdo razmrevarila poulična kara. "Razen omenjenega je mož drugače all right"? je sarkastično vprašal sodnik. Komentar nepotreben.

Jako važna novica za tiste, ki si želijo "novic": Cesar Theodore Roosevelt, kteri se je pobratil z nemškim kronanim bedakom Viljemom, se vrača v Ameriko. Mogočna boginja svobode v newyorškem pristanišču se že joka . . .

— **Prohibicija se maščuje!** Neki katoliški duhovnik je v Marshallu, Mich. zaprosil, da dovolijo kupiti vino katero potrebujejo pri maši. Zastopnik državnega pravdništva ga je pa obvestil, da álkoholične pijače niso dovoljene tudi za tak namen, da se more poslužiti nezavretega mošta.

Tako je prav! Duhovniki, posebno sektaški zahtevajo, da se uvede zakonita prohibicija. Sektaški duhovniki so največji zagovorniki postavne prohibicije. Ako navadnim ljudem ne dovolijo piti vina, zakaj bi ga smeli piti duhovniki, pri cerkvenih obredih. Ako vino škoduje lajiku, škodi tudi duhovniku.

Mir po dnevi in pokojno spanje po noči je pridobitev teh, ki se bojujejo proti revmatizmu, trganju po udih, neuralgiji in lumbago z Dr. Richterjevim "Pain Expeller". Čemu dalje trpeti, ko si lahko za 25 ct. omislite v vsaki lekarni to blaženo olajšilo? Samo paziti je treba pri kupovanju na varstevno znamko s sidrom.

Prehlajenja se lahko iznebite in bolečine v vratu ter v prsih minejo takoj, če se napravi par mastnih drgnjenj s "Pain Expeller" kakor je popisano v knjižici, v kteri je zavita steklenica. Sredstvo se lahko kupi v Ameriki v sleherni lekarni za 25 ct. steklenica, treba pa je paziti na to, da je varstvena znamka s sidrom na kartonu in na steklenici.

Vse pritožbe glede uredništva in upravništva naj se pošiljajo direkno predsedniku "Jugoslov. del. tisk družbe" Franku Podlipcu. 604 N. Curtis, Chicago, Ill.

Lahek plen.

Bržko oslabi kak ud našega telesa, se ga koj lahko primejo razne bolezni, posebno tiste, ki jih povzročajo nevidnodrobne živalce. Da se prepreči taka bolezen ali ustavi njen razvoj, je predvsem treba prisiliti oslabela prebavila k prejemanju in popolni prebavi potrebne hrane. Telo se potem dovolj okrepi za vzdržanje svojega zdravja. Najboljše zdravilo za izpodbudo in ohrano zdravega teka in za popolno prebavo je Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino. To je okusen lek, ki poživlja in krepi želodec kakor tonika. Tudi najobčutnejši želodec, ki vse zameta, sprejme to zdravilo in se spet okrepi. Svetovati je njegovo uživanje pri vseh želodčnih neprilikah, omotičnosti, zapeki, razdražnosti, napadih revmatizma, pogostni glavobolji, malokrvnosti in krvnih boleznih. V lekarnah. Jos. Triner, 1333—1339 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

VSAK SOCIALIST

Vsak socialist bi mogel nositi znamenje, kedar pohaja na piknike na prostem. Znamenje iz svile in z vprašanjem: Kaj je prav? (What is right?).

Naročajte takoj. Pričeli bomo z delom ko dobimo naročila. Priporočajte to znamenje vsem sodrugom in sodruginjam. Cena je nizka, le 35 ct. komad.

Pošljite naročila takoj!

J. E. L.
829 — 12 St.
Denver Colorado.

Pri naročilu omenite ta list.

Sodrugi! Pripravljajte se za prvi jugoslovanski socialistični kongres v Ameriki. Naš prvi zbor je prvi korak k velikemu delu, ki mora vspeti. Sodrugi, pripravljajte in pripravite se dobro!

ROJAKI! POZOR!

Kdo hoče piti **domače naturno vino**, naj se oglasi pri **FRANE ČEHU, 1703 S. Centre av.** Chicago, Ill.

Belo in črno vino razprodajam sedaj po $1 galon. — Rojaki, sezite po njemu, dokler ga imam še v zalogi. 4x.

KDOR HOČE IMETI

dobro obleko najnovešega kroja, okusno in trpežno delo, naj se oglasi pri

MIKE KASTRUN-U
KROJAČ

1842 S. Center Ave., Chicago, Ill.

— Pridite in poglejte! —

M. A. Weisskopf, M. D.

Izkušen zdravnik.

Uraduje od 8—11 predpoldne in od 6—9 zvečer.

1842 So. Ashland Ave.

Tel. Canal 476 Chicago, Ill.

LOUIS RABSEL

moderno urejen salun

NA 113 MILWAUKEE AVE., KENOSHA, WIS.

Telefon 1199.

Angleščina brez učitelja! Slovensko Angleška Slovnica, Tolmač in Angl. Slov. Slovar stane samo $1.00, in je dobiti pri

V. J. KUBELKA,

538 W. 145 St., New York, N. Y.

Pišite po cenik knjig!

Aka hočeš dobro naravno vino piti, oglasi se pri

JOS. BERNARD-U

1903 Blue Island Ave.

Telefon Canal 842 CHICAGO

Pri njemu dobiš najbolja kalifornijska in importirana vina.

Najboljše in najfinejše obleke so po nizki ceni na prodaj pri **H. SCHWARTZ,**

16—18 N. Halsted St., Chicago.

Velika zaloga klobukov, čepic, čevljev, perila in kovčekov.

Kdor kupi za pet dolarjev, dobi darilo.

DR. RICHTER'S "PAIN-EXPELLER"

Kaj ti koristijo močne mišice, če trpiš na revmatizmu.

PAIN-EXPELLER

dobro vdrgnjen, ti takoj olajša bolečine in odstrani njih vzroke.

Po 25c in 50c v vseh lekarnah

F. Ad. Richter & Co., 215 Pearl St., NEW YORK

Pazite na varst eno znamko s sidrom.

JOS. PREZEL,

Slovenska Grocerija,

1932 West 22nd Street,

med Robey in Lincoln ul.

VOZI NA DOM.

ROJAKI v Waukeganu!

Če kočete piti dobre pijače in se zabaviti po domače pojdite k

B. Mahnich-u,

714 Market Street, Waukegan.

Pri njemu je vse najbolje. Kdor ne vrjame, naj se prepiča.

Joseph Kratky,

1645 W. 21st Pl., Chicago, Ill.

Izdelovalec najfinejših cigar vsake vrste.!

Na debelo in drobno.

Sodrugi! Priporočajte hrvatkim delavcem "Radničko Stražo," edini hrvatski socijalistični list v Ameriki. Naročnina $2. na leto. Naslov: 1209 W. 18 Str. Chicago, Ill.

POZOR! SLOVENCI! POZOR!

SALOON

s modernim kegljiščem

Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unijske smodke. Potniki dobe čedno prenočišče za nizko ceno.

Postrezba točna in izborna.

Vsem Slovencem in drugim Slovanom se toplo priporoča

MARTIN POTOKAR,

1625 So. Centre Ave. Chicago

POZOR!

Podpisani naznanjam rojakom v Chicagi in okolici, da sem odprl novi **saloon** na 825 Blue Island Ave. Točim dobro pivo, vino in dobro wisko. Se priporoča

John Mladič

2236 So. Wood St. Chicago

Leopold Saltiel

ODVETNIK

v kazenskih in civilnih zadevah.

Auto Phone 6065.

Office Phone Main 3065

Residence Phone Irwing 4176

URAD: 27 METROPOLITAN BLOCK

Severozap. ogel Randolph in La Salle ulice

Stanovanje: 1217 Sheridan Road.

HALO! HALO!

Kam pa? — Na sveže pivo in čaše dobrega vina k

Frank Mladiču

1832 S. Centre Ave.

tam se bomo imeli po domače."

To je pogovor s ceste, ki priča o mojem saloonu.

Frank Mladič,

1832 S. Centre Ave., Chicago.

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.

Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.

Izdravniška preiskava brezplačno—plačati je le zdavila, 1924-26 Blue Island Ave., Chicago. Za dne ure: Od 1 do 3 popol. Od 7 do 9 zvečer. Izven Chicage živeči bolniki naj pišelo slovenski.

Valentin Potisek

GOSTILNICAR

1237-1st St., La Salle, Ill

Toči vse, gostilni podrejene pijače inse priporoča rojakom za obilen obisk.